

Stenografični zapisnik

petnajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 19. januarja 1888.

Navzoči: Prvosednik: Deželnega glavarja namestnik: Peter Grasselli. — Vladna zastopnika: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler in c. kr. vladni svetovalec Janez Hožhevar. — Vsi članovirazun: Knezoškof dr. Jakob Missia, Luka Robič, Luka Svetec, deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XIV. deželno-zborske seje dne 17. januarja 1888.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 82. Poročilo deželnega odbora gledé osuševanja kotlinskih dolin pri Staremtrgu, Cerknici in Planini.
4. Priloga 83. Poročilo deželnega odbora o reški cesti v cestnem okraji senožeškem.
5. Priloga 86. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži začasni končni račun gledé zgradbe Rudolfinu.
6. Priloga 87. Poročilo deželnega odbora o preložitvi ceste čez Bogenšperg.
7. Priloga 81. Poročilo deželnega odbora gledé dovoljenja priklade na pivo v postonjskem trgu za leto 1888. do vštetege leta 1892.
8. Priloga 75. Tretje branje načrtanega zakona zadevajočega povračilo škod storjenih po lovu in divjačini.
9. Priloga 85. Poročilo finančnega odseka o konvertovanji zemljiško-odveznega dolga na Kranjskem (k prilogi 48.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka gledé reorganizacije deželnih uradov in o dovolitvi začasnih doklad pri teh uradih namesčenim osebam (k prilogi 69.).
11. Ustno poročilo upravnega odseka o statutu in programu deželne vinarske, sadjarske in kmetijske šole na Grmu (k prilogi 26.).

Stenographischer Bericht

der fünfzehnten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 19. Jänner 1888.

Anwesende: Vorstehender: Landeshauptmann=Stellvertreter Peter Grasselli. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr v. Winkler und k. k. Regierungsrath Johann Hožhevar. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jacob Missia, Lukas Robič, Lukas Svetec, Landeshauptmann Gustav Graf Thurn=Valsassina.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der XIV. Landtagsitzung vom 17. Jänner 1888.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 82. Bericht des Landesauschusses betreffend die Entwässerung der Kesselthäler von Altenmarkt, Zirknitz und Planina.
4. Beilage 83. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheiten der Reka=Strasse im Straßenzirkte Senošetsh.
5. Beilage 86. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage der vorläufigen Schlussrechnung über den Bau des Rudolfinums.
6. Beilage 87. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit der Umlegung der Strasse über den Wagensberg.
7. Beilage 81. Bericht des Landesauschusses betreffend die Bewilligung einer Bierauflage im Marktforte Adelsberg für die Jahre 1888 bis einschließlich 1892.
8. Beilage 75. Dritte Lesung des Gesekentwurfes betreffend den Ersatz von Jagd- und Wildschäden.
9. Beilage 85. Bericht des Finanzauschusses über die Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld (zur Beilage 48).
10. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses betreffend die Reorganisirung der Landesämter und die Bewilligung von Zuschüssen an die Bediensteten derselben (zur Beilage 69).
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses in Betreff des Statutes und Programmes der Landes=Wein-, Obst- und Ackerbauschule zu Stauden (zur Beilage 26).

12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji posestnikov iz Brega, Podolnice in Dobrove za uvrstitev občinske ceste iz Dobrove do Zaklanca med okrajne ceste (k prilogi 78.).
13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posestnikov občine Ravne, okraja krškega, za podporo k zgradbi skozi to občino držeče okrajne ceste.
14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občinskega odbora občine sv. Križa pri Radečah za podporo za napravo ceste od sv. Jurija do Zagorja.
15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji podobčin Čemšenik in Brezje za podporo za popravo neke ceste in mostú.
16. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o: §. 8., šolstvo.

Obseg: Glej dnevni red razun toček 11., 13. in 14., in interpelacija gospoda poslanca Frana Šuklje-ta in tovarišev.

Seja se začne ob 30. minuti čez 10. uro.

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Inassen aus Brezje, Podolnica und Dobrova um Einreihung der von Dobrova bis Zaklanec führenden Gemeindefraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 78).
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Grundbesitzer der Gemeinde Ravno im Bezirke Gurkfeld um Subvention zur Herstellung der durch diese Gemeinde führenden Bezirksstraße.
14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Gemeindeausschusses von St. Crucis bei Ratschach um Subvention zur Herstellung der Straße von St. Georgen nach Sagor.
15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Untergemeinden Tschemschenik und Brestje um Subvention für eine Straßen- und Brückenherstellung.
16. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar zu: §. 8, Unterrichtswesen.

Inhalt: Siehe Tagesordnung mit Ausnahme der Punkte 11, 13 und 14, und Interpellation des Herrn Abgeordneten Franz Šuklje und Genossen.

Beginn der Sijung um 10 Uhr 30 Minuten.

Landeshauptmann-Stellvertreter Grasselli:

Ich constatire die Beschlußfähigkeit des hohen Hauses und eröffne die Sitzung. Ich ersuche den Herrn Schriftführer, das Protokoll der letzten Sitzung zu verlesen.

1. Branje zapisnika XIV. deželno-zborske seje dné 17. januarja 1888.**1. Vezung des Protokolles der XIV. Landtags-sitzung vom 17. Jänner 1888.**

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik 14. seje v nemškem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der 14. Sitzung in deutscher Sprache.)

Landeshauptmann-Stellvertreter Grasselli:

Wünscht Jemand der Herren irgendwelche Berichtigung des vernommenen Protokolles? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, erkläre ich das Protokoll der letzten Sitzung für genehmiget.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželnega glavarja namestnik Grasselli:**

Gospod poslanec Pfeifer je izročil prošnjo cestnega odbora novomeškega za podporo vsled preložitve okrajnih cest St. Peter-Otočice in Srednja Vas-Berčič.

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Ferner ist eingelaufen eine Zuschrift des Landesschulrathes mit Anträgen auf Subventionirung resp. Gewährung eines Darlehens für den Schulhausbau in Tschernembl.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Za besedo oglasil se je gospod poslanec baron Apfaltrern.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Die uns vorliegende Tagesordnung für die heutige Sitzung weist fünf Gegenstände auf, welche Berichte des Landesausschusses über verschiedene Angelegenheiten enthalten und zum Theile sehr umfangreich und zum Theile von sehr weittragender Bedeutung sind. Ich kann nicht umhin, mein lebhaftes Bedauern darüber auszusprechen, daß diese Vorlagen seitens des Landesausschusses an den Landtag wenige Tage vor Schluß einer Session gebracht werden, welche an sich schon über die gewöhnliche Dauer unserer Sessionen hinausreicht.

Weiters kann ich nicht umhin, an diese meine Bemerkung die Bitte zu knüpfen, daß es dem hohen Landtagspräsidium gefallen möge, dahin zu wirken, daß uns in Zukunft diese Vorlagen zu einer Zeit noch zukommen,

die eine gründliche Berathung derselben zuläßt und ich weise in dieser Beziehung auf das hin, was in der künftigen Sitzung unter gleichen Verhältnissen auf die Tagesordnung gelangen soll, ich meine, das so wichtige Straßengesetz, welches in zwei Ausschusssitzungen durchgepeitscht und vom Landtage, ich weiß nicht wann und wie durchberathen werden soll. Wenn es sich um eine Berathung handelt, so sehe ich einfach nicht ein, wie eine solche erfolgen soll. Dafs sind die Folgen, wenn die Vorlagen seitens des Landesausschusses an den Landtag in eine so vorgerückte Zeit geschoben werden.

Dies zu constatiren, halte ich für meine Pflicht, und zwar gegenüber meinen Mandanten, als eine Pflicht, welche sie mir auferlegt haben.

Poslanec dr. Poklukar:

Obžalujem sicer enako, kakor gospod predgovornik, da smo razna poročila iz deželnega odbora dobili precej kasno; ampak ker je gospod baron Apfaltrern izrekel, da se bode cestni zakon v upravnem odseku „durchpeitschen“, ga lahko zagotavljam, da se to ne bode zgodilo. Mi smo pričeli že posvetovanje te važne postave, to posvetovanje je temeljito. Ako se to hitreje vrši, kakor pri drugih zakonih, je uzrok temu to, ker smo načela postave že pred dvema letoma tukaj v zbornici razpravljali. Ker zadeva cestni zakon, je gospod baron lahko brez skrbi, da ga ne bomo „durchpeitschen“, ampak temeljito premislili.

Poslanec Detela:

To, kar je častiti gospod baron Apfaltrern omenil, je nekolika graja deželnemu odboru. Jaz pa mislim, da zasluži deželni odbor za to, ker toliko poročil spravi v zbornico, pohvalo, ne pa graje. Če se nekatera poročila zakasné, to ni krivda deželnega odbora. Gospóda sme biti prepričana, da za deželne odbornike ni prijetno, če morajo med zasedanjem deželnega zbora razun tega, da v raznih odsekih sodelujejo, še poročila za slavni deželni zbor izdelovati. To gotovo nihče ne stori iz posebnega veselja. Naključni se pa, da pridejo marsikatera poročila kasneje, kakor bi bilo želeti, a temu se ne da pomagati, in uzrok temu so včasih tudi sklepi deželnega zbora. Lanskega leta na primer je sklepal deželni zbor o cestni postavi in deželnemu odboru naročil, naj se gledé uvrstenja deželnih cest tehnične preiskave pred na lici mesta vrše. Vsled tega sklepa je smatral deželni odbor za svojo dolžnost, ukreniti te tehnične preiskave. Kakor pa je gospodom znano, je bil lanskega leta stavbni urad z delom preobložen tako, da celo leto ni bilo mogoče, omenjenih cestnih preiskav zvršiti. Deželni inženir Hrasky je imel opravke v račni dolini in na Gorenjskem, in razun tega bil tudi še poklican k vojaškim vajam. Deželni nadinženir Witschl je imel opravke na Grmu, v Mokronogu, na reški cesti itd. Stavbnega adjunkta pa nismo mogli poslati, da bi ceste, katere je uvrstiti med deželne ceste, pregledoval, ker je nadzoroval stavbe v prisilni delalnici in imel dovolj družega posla. Ker je deželni odbor zmirom čakal na primeren čas za omenjene tehnične preiskave, se je dovršitev cestne postave zakasnila. Drug uzrok temu je, da je de-

želni odbor poprašal okrajna glavarstva, naj nasvetujejo, katere ceste je uvrstiti med deželne ceste. Okrajna glavarstva niso mogla tako kmalu odgovoriti o tako važnem predmetu. Dopisi so se torej zakasnili in zadnji so prišli šele meseca novembra. Mislim, ako se je potem načrt cestne postave predložil šele predvčeranjem slavni zbornici, ni bila to krivda deželnega odbora. Nadalje bi omenil, da je bil v bistvenih potezah enak načrt postave predložen slavnemu zboru že pred dvema letoma, kateri se je izročil upravnemu odseku, kjer se je temeljito pretresaval, kakor potem tudi v slavnem zboru samem. Ta je naročil deželnemu odboru, naj se v nekaterih točkah spremeni in ob enem z postavo o uvrstitvi deželnih cest zopet slavnemu deželnemu zboru predloži; in to se je letos zgodilo. Torej ni govoriti o novi, ampak le o popravljeni postavi, o kateri se vsi gospodje, kateri se sploh zanimajo za to stvar, prav lahko še informirajo. Tisti pa, katerim ni za to postavo, se ne bodo odločili zanjo, tudi če bi imeli še tri mesece časa za posvetovanje.

Nadalje moram omeniti, da tudi druga poročila brez krivde deželnega odbora kasno pridejo. Tako n. pr. poročilo glede osuševanja kotlinskih dolin pri Starem Trgu. Ta priloga bi se bila lahko izročila v prvi seji, če bi bilo na razpolaganje dotično gradivo. Kaj pa je gradivo za to poročilo? Gradivo mu je poročilo gozdarskega asistenta Puticka, brez katerega ne bi bilo deželnemu odboru mogoče ničesar poročati in to poročilo smo mi dobili sedaj začetkom tega meseca t. j. meseca januarja. Bilo je treba v deželnem odboru o tem posvetovati se, za to je poročilo cirkuliralo med deželnimi odborniki; moralo se je potem poročilo prevesti v slovenščino, in to se pri takem tehničnem poročilu ne dá napraviti v dveh ali treh urah.

Isto velja o poročilu gledé muzeja. Mislim, da je tudi to jako važna reč, da se pa ni prej predložilo, za to bode zamogel gospod poročevalec Deschmann ravno tako tehtne vzroke navesti, kakor jaz za svoj referat.

Sicer pa smelo trdim, ko bi bil deželni odbor vsa poročila, ki so prišla do sedaj v slavni zbor, predložil v prvi seji, mi do danes ravno tako še ne bi bili končali zborovanja, ker nekatera poročila, ki so bila razdeljena v prvi seji, še danes niso rešena. Take priloge pa, ki so pozneje prišle, so se marljiveje in hitro pretresovale. Deželnega odbora torej ne zadeva nobena krivda.

Mi smo bili itak z delom preobloženi, ker smo morali med zborovanjem še priloge za slavni deželni zbor izdelavati.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich muß mir erlauben, nochmals das Wort zu erbitten, zur thatfächlichen Berichtigung einiger Bemerkungen, welche meinen Worten entgegengestellt wurden, die zu sprechen ich im Interesse einer gründlichen Berathung der Vorlagen mir erlaubt habe. Was die soeben vernommene Rechtfertigung der Vorlage von einigen Landesausschußberichten anbelangt, so muß ich bemerken, daß ich darüber mich gar nicht aussprechen kann, ob diese Vorlagen früher hätten an den Landtag gelangen können oder nicht. Aber soviel ist sicher, daß deren

Einbringen in der vorletzten oder vorvorletzten Sitzung eine Zumuthung an den Landtag stellt, welche über seine Kräfte hinausgeht und uns nicht ermöglicht, eine gründliche und ordentliche Berathung durchzuführen. In dieser Beziehung habe ich mich beklagt und auf diese Beziehung haben die Hindernisse keinen Einfluß zu nehmen, welche der früheren Vorlage entgegenstehen. Daß der Landesausschuß sich in solchen Fällen zu helfen weiß, haben wir aus der Vorlage gesehen, welche er uns vor mehreren Tagen eingebracht hat, den Bericht betreffend die Reorganisation der Landesämter und die Bewilligung von Zuschüssen an die Bediensteten derselben. In diesem Berichte hat der Landesausschuß gesagt: „ich konnte mit den Arbeiten nicht fertig werden, gestatte mir der Landtag in der nächsten Session dieselben vorzulegen“. Etwas Ähnliches hätte er auch in diesen Fällen sagen können. Aber die Schuld der nicht gründlichen Erledigung auf die Schultern des Landtages zu wälzen, das ist dasjenige, wogegen ich Protest erhoben habe, und in dieser Hinsicht hat gar keine Bemerkung des Herrn Vorredners die meinige widerlegt.

Mein vielleicht nicht vollkommen salonfähiger Ausdruck, das „durchpeitschen“ einer Vorlage, hat bei dem Herrn Obmanne des Verwaltungsausschusses gewaltig Anstoß erregt. Nun, wenn dieser Ausdruck ihn sehr verletzt hat, so nehme ich ihn gerne zurück: das ändert jedoch gar nichts an der Thatfache, daß eine gründliche und eingehende Berathung über das Straßengesetz, welches seine Wirkung gleichmäßig über das ganze Land ausdehnt, nicht möglich war, indem hiezu nur zwei Ausschusssitzungen nicht genügen können. In der ersten Sitzung kam man circa bis zum §. 12 oder 14, alles Übrige muß, wie die betreffenden Herren Ausschusssmitglieder sich ausgesprochen haben, in der heutigen Nachmittagsitzung erlediget werden. Was aber meinen Ausdruck anbelangt, so versteht man unter „durchpeitschen“ eben die Behandlung eines Gegenstandes mit Außerachtlassung der nöthigen Gründlichkeit wegen Mangels an Zeit. Wenn also der Ausdruck unrichtig oder den Herren nicht gefällig ist, so ist es doch Thatfache, daß die Berathung eines so umfangreichen und wichtigen Gesetzes in zwei Sitzungen eine gründliche unmöglich sein kann, und auch dagegen, glaube ich, habe ich mich mit Grund gewendet.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Gospod poslanec dr. Poklukar in tovarši izročili so mi interpelacijo. Prosim gospoda tajnika, naj jo prebere.

(Tajnik Pfeifer bere: — Secretär Pfeifer liest):

Interpelacija

poslanca dr. Poklukarja in tovarišev do slavnega predsedstva deželnega zbora.

Graška „Tagespost“ z dné 18. januarja t. l., št. 18. objavlja brzoglavno poročilo iz koroškega deželnega zbora, po katerem se je vladni zastopnik, gospod deželni predsednik baron Schmidt-Zabierow o priliki debate o napravi prisilne delavnice za Koroško jako nepovoljno izražal o prisilni delavnici ljubljanski. Če je poročilo tega lista istinito, dejal je koroški deželni predsednik: „daß er eine Besserung der im Laibacher Zwangsarbeits-hause untergebrachten kärnthnerischen

Zwänglinge deshalb nicht erwarte, weil das in dieser flavifirten Anstalt herrschende System hierzu nicht geeignet sei“. Ta izjava vladnega zastopnika prouzročila je še druge napade na naš deželni zavod od strani koroških deželnih poslancev, češ, da se v ljubljanski prisilni delavnici žali enakopravnost ter koroški prisiljenci celo v veronauku poučujejo ne v svojem materinem nemškem, temveč v njim nerazumljivem zopernem slovenskem jeziku. (Klici — Rufe: Čujte, čujte!)

Ne dá se zanikati, da je tako predbacivanje toliko pomenljivo, da je povsem nemogoče prezirati ga. Če je vest „Tagespost“ resnična, ter če se je v deželnem zastopu sosedne nam Koroške v istini tako govorilo o ljubljanski prisilni delavnici, potem je to obtožnica za vodstvo tega deželnega zavoda, ob enem pa hud napad na kranjski deželni odbor in njegovega poročevalca o zadevah naše prisilne delavnice. kakor tudi na ves deželni zastop. A kaj šele tedaj, če takih natolcevanj ni bil izustil kak posemezen poslanec, slabo poučen o dotičnem predmetu, temveč če so se čuli iz merodajnega mesta, z vladnega sedeža, tam kjer vladni zastopnik državni ugled reprezentuje in vladne nazore zagovarja. (Klici — Rufe: Res je!)

Brzobjavno poročilo graškega lista je torej po vsej pravici razburilo podpisane deželne poslance. Vsem deželnim poslancem vojvodine kranjske, ne gledé na narodnost in politično stranko, mora biti povsem znano, da se v ljubljanski prisilni delavnici strogo varuje jezikovna enakopravnost nasproti nemškim in italijanskim prisiljencem. Vodstvo tega zavoda ter deželni odbor in njegov referent gosp. Deschmann (Klici: — Rufe: Dobro, dobro!) skrbno gledajo na to, da se verouk vrši v dotičnem materinem jeziku in da se v istem jeziku tudi beseda božja oznanuje prisiljencem nemške narodnosti. Kak povod je torej naš deželni zavod dal koroškemu deželnemu predsedniku, da ga grdi v javni seji (klici: — Rufe: Dobro, dobro!), da mu odreka možnost popboljšati izročene mu varovance, da s takim neutemeljenim očitanjem vojvodino Kranjsko materjelno oškoduje in upravi njeni nestrpnost predbaciva nasproti tujim prisiljencem.

Upirajoč se torej na te nagibe stavljajo podpisani sledeča vprašanja do predsedstva slavnega deželnega zbora:

a) ali mu je znano brzobjavno poročilo graške „Tagespost“ o izjavi koroškega deželnega predsednika zastran deželne prisilne delavnice;

b) kaj namerava ukreniti, da se izvé avtentični tekst te izjave oziroma, da se zavrnejo neosnovana natolcevanja na dobro ime našega deželnega zavoda. (Klici: — Rufe: Dobro, dobro!)

V Ljubljani 19. januarja 1888.

Dr. Poklukar.

Klun.

Dr. Samec.

Dr. Vošnjak.

Šuklje.

Murnik.

Janko Kersnik.

Dr. Papež.

Dr. vitez Bleiweis.

Hren.

Oton Detela.

Dr. A. Mosché.

F. Stegnar.

Dev.

Višnikar.

Hinko Kavčič.

Dr. Sterbenec.

Vilj. Pfeifer.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Jaz sem stvar šele sedaj zvedel, ona mi prej ni bila znana. Sploh pa osebno o tej stvari seveda ne morem lahko spregovoriti, ker nisem član deželnega odbora, katerega naloga je v prvi vrsti, skrbeti za to, da se prisilna delavnica vodi v redu. Prepričan sem sicer, da je očitanje v deželnem zboru koroškem, če je resnično, popolnoma neosnovano. (Klici: — Rufe: Dobro, dobro! — Tako je!) Vender se mi pa potrebno zdi, da se v prvi vrsti konstatuje, ali je resnično govorjeno bilo to, kar poroča graška „Tagespost“, katerej, kakor nas učé skušnje, ni vsega verjeti, in zaradi tega mislim, da v prvi vrsti ne preostaja nič drugega, nego da se naroči deželnemu odboru, precej primernim potom zvediti, ali so besede, katere „Tagespost“ polaga na jezik deželnemu predsedniku koroškemu, res govorjene bile ali ne, pa, ali je res tudi to, kar so bajé potem nekateri drugi poslanci o stvari govorili. Druzega, mislim, da tukaj ni moči storiti.

Ali se slavni zbor strinja s tem nazorom? Če se strinja s tem, — in mislim, da se strinja, ker ni ugovora — potem bi prosil namestnika gospoda deželnega glavarja v deželnem odboru, da bi poprašal telegrafskim potom pri deželnem odboru koroškem, ali se je res to v dotični seji deželnega zbora godilo tako, kakor poroča graška „Tagespost“.

Poslanec ces. svét. Murnik:

Ker gospod deželni glavar zaradi bolehnosti ne more biti prisoten v tej seji in ker se meni zdi, da je ta stvar take važnosti, da se precej zve resnica, potem ne moremo niti ure čakati, da bi se odgovor dal na interpelacijo v glavni stvari te reči, akoravno mislim, da je nemogoče, da bi zastopnik deželne vlade v vojvodini koroški kaj takega zamogel govoriti, ker ima vender dosti prilike poučiti se, kako se ravna v deželni prisilni delavnici kranjski. Jaz za svojo osebo sem tega mnenja, da ne more res biti, kar se je poročalo brzobjavno v listih in se ta vest sme najbrže v ono vrsto šteti, katerih je mnogo v raznih listih. Nekoliko pa je venderle moralo biti, ker je tudi celo drug gospod, katerega smatram za popolno resnega, tudi o tej stvari govoril. Nekoliko bode najbrže res, in zaradi tega je treba, da se ta stvar precej reši in se bode tudi to zgodilo, kar je častiti gospod predsednik izjavil, namreč poprašalo, kako se je ta stvar v seji deželnega zbora vojvodine koroške vršila.

Kar se pa tiče pouka o veronauku i. t. d. v prisilni delavnici, prebral bom o tej interpelaciji sledeče vrstice, katere so sestavljene na podlagi tega, kakor se tam ravna. (Bere — Šiešt):

„V deželni prisilni delavnici nahaja se sedaj 406 prisiljencev, od teh samo 60 kranjskih, drugi pa so iz Koroškega, Primorskega, Tirolskega, Salcburškega, Gorenje-Avstrijskega in deloma, to je 9 mož, iz Češkega.

Od teh govori samo nemški 297 mož oziroma korigendov, laški in nemški 11 mož, in slovenski in nemški 25 mož, torej jih razume 333 mož nemški. Samo slovenskega jezika zmožnih je 38 mož, in samo laški jih govori le 35 mož.

Kar se tiče božje službe in veronauka, je v tukajšni delavnici že od nekdanj bolj vredjeno, kakor v drugih takih zavodih. Tukaj se namreč deli veronauk po 4krat na teden, in božja služba opravlja se po 3krat na teden, med tem ko se drugod navadno le ob nedeljah in praznikih veronauk uči in služba božja opravlja. Veronauk podaja se v delavnični učilnici v oddelkih in sicer tako, da se v šolo pokličejo v posameznih urah le Nemci ali Slovenci, ali Lahi. Nemci pridejo po dvakrat, Slovenci in Lahi po enkrat na teden na vrsto, tako da se sleherni prisiljenec veronauka uči v svojem materinem jeziku. (Klici: — Rufe: Čujte, čujte!)

Božja služba opravlja se v delavnici v torek, četrtek in nedeljo, potem vsak praznik. Ob nedeljah in praznikih služi se tudi exhorta in sicer po dvakrat zaporedoma nemški, potem po enkrat laški in slovenski. (Klici: — Rufe: Čujte, čujte!)

Oddelek v mestni bolnici zahaja k sv. Krištofu k božji službi in ima tam vsako nedeljo in praznik tudi nemško exhorto.

Tako je bil veronauk uredovan od nekdanj v prisilni delavnici, in se je v tej zadevi le toliko prenaradilo, da se sedaj na prisiljenca nemške narodnosti z ozirom na njih večino še bolj ozira, ker se je od delku v mestni bolnici priskrbela nemška exhorta.

Oddelki, kateri so do leta 1886 in 1887 bili nastanjeni na Igu in v Logatci, imeli so isto tako božjo službo v ondotnih farnih cerkvah in se jim je tudi veronauk podajal v nemškem jeziku.

Slovenski korigendi se uče utrakvistično v navadnih predmetih ljudske šole, in isto tako tudi v veronauku. Nemški in laški korigendi uče se samo nemški.“

To prosim, naj bi slavni zbor izvolil na znanje vzeti. (Klici: — Rufe: Dobro, dobro!)

Abgeordneter Deschmann:

Ich werde mir auch das Wort erbitten! Nachdem in der Interpellation auch meiner Person als Bericht-erstatte über das Zwangsarbeitshaus Erwähnung ge- than wird, und es nach dem Vorfalle im kärntnerischen Landtage den Anschein haben könnte, daß der krainische Landesauschuß die ihm obliegenden Pflichten wegen Wahrung der Grundsätze der sprachlichen Gleichberechtigung in unserer Zwangsarbeitsanstalt verabsäumt hätte, so erlaube ich mir diesfalls mich auf die Bemühungen zu berufen, denen seinerzeit nach dem Tode des Paters Kerzic der Landesauschuß sich unterzogen hat, um einen geeigneten Religionslehrer und Seelsorger für das Zwangsarbeitshaus zu gewinnen. Es handelte sich darum, einen Geistlichen zu finden, welcher sämtlicher Sprachen, nach der Nationalität der Zwänglinge, nämlich der slovenischen, deutschen und italienischen Sprache mächtig wäre. Wir haben uns diesfalls, wie den Herren bekannt ist, sogar an den Erzbischof von Görz gewendet, er möchte uns einen solchen Geistlichen zur Verfügung stellen. Endlich hat uns der Franziskaner-Orden aus der Verlegenheit geholfen, da dort immer wegen des Connexes des Ordens mit italienischen Lan- desgebieten einige wenige Geistlichen sich befinden, welche außer der deutschen und slovenischen Sprache auch der italienischen mächtig sind.

Alles, was der hochverehrte Herr Landeshauptmann-Stellvertreter hier vorgebracht hat, kann ich nur bestätigen. Ich habe zwar dem Religionsunterrichte persönlich nie beigewohnt, sondern ich war nur ein- oder zweimal bei Festlichkeiten anwesend, allein ich muß sagen, daß damals der betreffende Seelsorger die Exhorten in deutscher Sprache gehalten hat. (Klici na levi: — Rufe links: „Dobro! dobro!“) Ich sehe auch nicht ein, welchen Zweck es haben könnte, einer Abtheilung deutscher Zwänglinge in einem ihr unverständlichen Idiome Vor- träge zu halten. (Klici: — Rufe: „Daß ist ja ganz natürlich!“ — „Sehr richtig!“ — „To bi bilo prene- umno!“ — „Dobro! dobro!“.)

Was nun den Unterricht in der Corrigendenab- theilung anbelangt, so habe ich die Schule öfters zu besuchen Gelegenheit gehabt, und ich habe wahrgenom- men, daß der Unterricht ausschließlich in deutscher Sprache ertheilt worden ist. (Klici: — Rufe: „Dobro! dobro!“ „Nun also!“ — „Ganz in der Ordnung!“) den slo- venischen Corrigenden aber natürlich auch in der slove- nischen Sprache (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: „Natürlich!“) und da habe ich wirklich eine erfreuliche Wahrnehmung gemacht, daß nämlich selbst die verwahr- lossten slovenischen Zwänglinge in unglaublich kurzer Zeit der deutschen Sprache vollkommen mächtig gewor- den (Veselost na levi! — Heiterkeit links!) und auch sonst gebessert worden sind. Ich habe darin abermals eine Bestätigung dafür gefunden, wie richtig die Grund- sätze waren, welche ich in diesem hohen Hause so oft vertreten habe, und von wie wohlthätigen Folgen so ein Unterricht auch in der deutschen Sprache für die Jugend ist. (Splošna veselost. — Allgemeine Heiterkeit.) Es ist übrigens nicht zu bezweifeln, daß sich gewiß dazu die Gelegenheit ergeben hätte, daß von Seite der Zwänglinge Klagen an den Referenten gelangt wären, wenn ihnen je in sprachlicher Beziehung Gewalt ange- than worden wäre. (Veselost in klici: — Heiterkeit und Rufe: „Natürlich!“ „gewiß!“) Allein den Be- hauptungen bezüglich der Slovenisirung der Anstalt muß ich mit aller Entschiedenheit widersprechen, nachdem ich aus Erfahrung weiß, daß sowohl seitens der Beamten der Anstalt als auch seitens der Aufseher mit den Zwänglingen deutscher Nationalität immer nur Deutsch verkehrt wird. (Klici: — Rufe: „Dobro!“ „Bravo!“)

Landeshauptmann-Stellvertreter Grasselli:

Nach dieser Aufklärung aus so vollkommen com- petentem und glaubwürdigem Munde, glaube ich, wird der Landesauschuß, falls die Behauptung der „Graz- er Tagespost“ als wahr sich herausstellen sollte, außerdem, daß er die Landesvertretung von Kärnten über den wahren Sachverhalt aufklärt, dafür Sorge zu tragen haben, daß auch der Herr Landespräsident von Kärnten in geeignetem Wege die richtigen Informationen über die Zwangsarbeitsanstalt in Krain erhalte.

Vrnimo se zdaj k dnevnemu redu!

3. Priloga 82. — Poročilo deželnega odbora gledé osuševanja kotlinskih dolin pri Staremtrgu, Cerknici in Planini.

3. Beilage 82. — Bericht des Landesaus-
schusses betreffend die Entwässerung der
Kesselhäler von Altenmarkt, Zirknitz und
Planina.

(Se izročā upravnemu odseku. — Wird dem
Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 83. — Poročilo deželnega
odbora o reški cesti v cestnem
okraji senožeškem.

4. Beilage 83. — Bericht des Landesaus-
schusses in Angelegenheiten der Reka-
Straße im Straßenbezirke Senofetsch.

(Se izročā upravnemu odseku. — Wird dem
Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 86. — Poročilo deželnega
odbora, s katerim se predloži za-
časni končni račun gledé zgradbe
Rudolfina.

5. Beilage 86. — Bericht des Landesaus-
schusses mit Vorlage der vorläufigen
Schlußrechnung über den Bau des Ru-
dolfinums.

(Se izročā finančnemu odseku. — Wird dem
Finanzausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 87. — Poročilo deželnega
odbora o preložitvi oeste čez Bo-
gensperg.

6. Beilage 87. — Bericht des Landesaus-
schusses in Angelegenheit der Umlegung
der Straße über den Wagensberg.

(Se izročā upravnemu odseku. — Wird dem
Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 81. — Poročilo deželnega
odbora gledé dovoljenja priklade
na pivo v postojnskem trgu za
leto 1888. do vštetega leta 1892.

7. Beilage 81. — Bericht des Landesaus-
schusses betreffend die Bewilligung einer
Bierauslage im Markttorte Adelsberg
für die Jahre 1888 bis einschließlich
1892.

Poslanec ces. svét. Murnik :

Nasvetujem, da se o tej stvari obravnava precej,
ker je skrajni čas in ker je akt popolnoma urejen,
vsa stvar popolnoma utemeljena in se vsak častitih
gospodov poslancev lahko udeleži debate.

Poslanec dr. Poklukar :

Pojasnujem stvar tako, da se je ta prošnja iz-
ročila zadnjič meni za upravni odsek. Ta se je po-
svetoval, poročevalec gospod Kavčič je v stanu o njej
poročati precej, torej bi predlagal, naj se to zgodi.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli :

Ako ni ugovora od strani slavnega zbora, po-
zivljem gospoda poročevalca, naj poroča o stvari.

(Ni ugovara. — Es wird kein Widerspruch er-
hoben.)

Poslanec ces. svét. Murnik :

Ker je že vsa stvar že več časa v rokah častitih
gospodov poslancev, nasvetujem, da bi gospod poro-
čevalec bral le predloge in se precej posvetovalo o
tem.

(Ni ugovora. — Es wird kein Widerspruch er-
hoben.)

Poročevalec Kavčič :

Upravni odsek nasvetuje :

(Bere: — Liešt:)

Slavni deželni zbor naj sklene :

1. Občini Postojna dovoljuje se, da se l. 1888.
do vštetega l. 1892. pobira v trgu postojnskem na-
klada 50 kr. od vsacega v trgu použitega hektolitra
piva s to omejitvijo, da se ta naklada ne sme pobi-
rati ne pri kuhanji in ne pri uvažanji piva.

Der hohe Landtag wolle beschließen :

1. Der Gemeinde Adelsberg wird für die Jahre
1888 bis einschließlich 1892 die Bewilligung zur Ein-
hebung einer Auflage von 50 kr. von jedem im Markte
Adelsberg verbrauchten Hektoliter Bieres mit der Ein-
schränkung ertheilt, daß die Einhebung dieser Auflage
weder bei der Erzeugung noch bei der Einfuhr von Bier
platzgreifen darf.

2. Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu
pridobi Najvišje potrjenje.

2. Der Landesauschuß wird beauftragt, diesem
Beschlusse die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel :

Ich habe nur in einigen Worten dasjenige zu
widerholen und zu bekräftigen, was in der letzten
Sijung in derselben Frage von Seite des hochverehrten
Herrn Gefinnungsgeossen Luckmann vorgebracht worden
ist. Ich halte die Bewilligung einer Bier-Auslage von
volkswirtschaftlichen Standpunkte aus nicht für zweck-
mäßig, nachdem der Artikel schon jetzt vom Staate eine
zu hohe Steuer zu ertragen hat und es mir im
Interesse der Bevölkerung gelegen zu sein scheint, daß

denselben durch die Vertheuerung dieses Artikels neue Lasten auferlegt werden.

Aus diesen Gründen werde ich gegen den Antrag des Verwaltungsausschusses stimmen.

Poročevalec Kavčič:

Ker se mi zdi ugovor častitega gospoda predgovornika neutemeljen, prosim, naj bi slavni zbor pridržil predlogu upravnega odseka.

(Obvelja. — Angenommen.)

8. Priloga 75. Tretje branje načrtanega zakona zadevajočega povračilo škod storjenih po lovu in divjačini.

8. Beilage 75. Dritte Lesung des Gesetzesentwurfes betreffend den Ersatz von Jagd- und Wildschäden.

Poročevalec Hren:

Pri tem zakonu se je le v prvem in sedmem paragrafu nek mali popravek sprejel v drugem branji. Pri §. 1., pod točko b) je namestu „divjaške vrste“ vriniti „vrste divjačin“ in v §. 7. se je v prvem odstavku uvrstila beseda „pravočasno“, v nemškem tekstu „rechtzeitig“, v drugem odstavku pa izpuštile besede „do začetka žetve“, „noch vor Beginn der Ernte“. Sicer je sprejet celi zakon nespremenjen. Prosim, da se sprejme tudi v tretjem branji. §§. 1. in 7. se glaseta zdaj tako-le:

§. 1.

Vsak, ki je upravičen zvrševati lov, je dolžan povrniti:

a) škodo, katero pri zvrševanju lova naredé on sam, njegovi lovski gostje in pomožno osebje, kakor tudi pri lovu uporabljevani lovski psi (škodo po lovu), in
b) navadno vso škodo, katero v njegovem lovskem okraji naredé zemljišču in pridelkom na njem tiste vrste divjačin, ki so imenoma navedene v §. 1. zakona z dné 20. decembra 1874., dež. zak. št. 6 iz l. 1875. (škodo po divjačini).

Povračilo ne gre samo oškodovanemu zemljiškemu posestniku, ampak tudi zakupniku, upravičenemu rabniku ali užitniku, v kolikor so bili ti po zvrševanju lova ali po divjačini oškodovani.

§. 1.

Jeder zur Jagdausübung Berechtigte ist verpflichtet:

a) den bei Ausübung der Jagd von ihm selbst, seinen Jagdgästen und dem Hilfspersonale, sowie durch die hierbei verwendeten Jagdhunde verursachten Schaden (Jagdschaden) und

b) in der Regel allen innerhalb seines Jagdgebietes von den im §. 1 des Gesetzes vom 20. Dezember 1874, L. G. Bl. Nr. 6 vom Jahre 1875, aufgeführten Wildgattungen an Grund und Boden und an den darauf

befindlichen Erzeugnissen desselben verursachten Schaden (Wildschaden) zu vergüten.

Die Vergütung gebührt nicht nur dem beschädigten Grundbesitzer, sondern auch dem Pächter, Gebrauchsberechtigten oder Nutznießer, insoweit diese selbst durch die Jagdausübung oder durch das Wild einen Schaden erlitten haben.

§. 7.

Oškodovanec mora svoje zahteve za povračilo škod, storjenih po lovu in divjačini, naznaniti pri političnem okrajnem oblastvu najpozneje v 14 dneh potem, ko je zanje zvedel. V slučajih §. 5. mora oškodovanec vrhu tega tudi pravočasno prositi, da se ceni škoda pred začetkom žetve.

Ako se povračilo ne zahteva v navedenem roku, oziroma ako se opusti prošnja za cenitev, izgubi pravica do odškodbe svojo moč.

§. 7.

Der Beschädigte hat seine Ansprüche auf Ersatz von Jagd- und Wildschäden längstens binnen 14 Tagen, nachdem ihm diese bekannt geworden sind, bei der politischen Bezirksbehörde zu erheben. In Fällen des §. 5 hat der Beschädigte zudem rechtzeitig um die Abschätzung des Schadens noch vor Beginn der Ernte anzufuchen.

Wird der Ersatzanspruch binnen der gedachten Frist nicht erhoben, beziehungsweise das Ansuchen um die Abschätzung unterlassen, so erlischt der Anspruch auf Entschädigung.

Poslanec Kersnik:

Zadnjič se je, kakor je ravno omenil gospod poročevalec, v §. 1. namestu „divjaške vrste“ reklo „vrste divjačin“. Ker so se pozneje, pa tudi danes od raznih strani javila mnenja, da to ne bi utegnilo tako dobro biti, nego bi bilo še bolj precizno, reči: „tiste vrste divjih živali“, ki so namreč navedene v dotičnem zakonu. Usojam si to stilistično spremembo predlagati.

Poročevalec Hren:

Jaz se strinjam s tem predlogom in predlagam, naj se ta sprememba sprejme in odstavek tako glasi, kakor ga predlaga gospod Kersnik.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Ako slavna zbornica ne ugovarja temu, da se pri tretjem branji še spremeni ta stvar, da se namreč v §. 1. pod b) mesto „vrste divjačin“ postavi „vrste divjih živali“, potem otvarjam o tem debato.

(Nasvetovani stilistični popravek obvelja brez debate. — Die beantragte stilistische Änderung wird ohne Debatte angenommen.)

Preidemo k glasovanju o glavni stvari, namreč, da se načrt zakona sprejme v tretjem branji.

(Obvelja. — Angenommen.)

9. Priloga 85. Poročilo finančnega odseka o konvertovanji zemljiško-odveznega dolga na Kranjskem (k prilogi 48.).

9. Beilage 85. Bericht des Finanzausschusses über die Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld (zur Beilage 48).

Poročevalec dr. Mosché:

Slavni zbor! Izprosim si dovoljenja, da prečitam samo predloge, katere stavlja finančni odsek gledé konvertovanja zemljiško-odveznega dolga.

Poprej pa prosim, naj se popravi tiskovna pomota ter v nemškem tekstu v 9. vrsti tretjega predloga mesto „Kirchengemeinden“, postavi: „Kirchen, Gemeinden“.

Finančni odsek predlaga:

Visoki zbor naj sklene:

1. Zemljiško-odvezni dolg vojvodine Kranjske, obstoječ iz še nerešenih obligacij vračunši premije v znesku 3,966.508 gld. 35 kr., ki se je izračunil za dan 1. januarja 1888, preosnuje se v nov, davka prost deželni dolg brez državnega jamstva v najvišjem znesku 4,000.000 gld., za doštevno ceno po ne manj nego 94 gld. 90 kr. za 100 gld., koji je obrestovati po 4% poluletno za nazaj in poravnati v 40 letih od dné 1. julija 1888.

2. Razpisati je v namen posojilnega najetja na zelo kratko dōbo konkurenca mej najodličnejšimi tuzemskimi denarnimi zavodi z naznanilom, da hoče vojvodina Kranjska poravnati svoj zemljiško-odvezni dolg v smislu točke 1. in zaradi tega najeti deželno posojilo do najvišjega zneska 4,000.000 gld. potom izdaje novih obligacij, sposobnih za pupilarno-varno nalaganje, ali tudi potom zaveze z dolžnim pismom.

3. Visoko vlado je čim preje prositi, da z državnim zakonom oprosti pristojbin in kolekov listine, ki se bodo napravile povodom tega novega deželnega dolga, posebno poravnalna pisma, ter dovoli obrestim oprostitev dohodnine, kakor tudi, da proglasi eventualne nove obveznice sposobnimi k plodonosnemu nalaganju glavnice cerkvá, občin, korporacij, ustanov, fidejkomisov in družih zavodov, koji so pod javnim nadzorstvom, in da se smejo porabiti za službene in trgovinske varščine.

4. Pri visoki vladi je dalje kolikor mogoče hitro storiti potrebne korake, da se z državnim zakonom predrugači pogodba z dné 29. aprila 1876, drž. zak. št. 72. takó, da se poravnajo tirjatve države nasproti deželi in narobe tirjatve dežele nasproti državi v smislu te pogodbe pro 1. dan julija 1888 na podlagi 5% poračunanja, ter jo naprositi, da sprejme za podlagu obračunjenja primanjklaje zemljiško-odveznega zaklada, koje je izkazal deželni odbor za leta 1888 do 1895. v svojem poročilu c. kr. finančnemu ministertvu z dné 5. julija 1887 št. 4324.

5. Izvršitev teh sklepov se naroča deželnemu odboru, koji se s tem izrečno pooblaščuje, da v okvirji zgoraj navedenih vodil izvrši predrugačenje pogodbe z dné 29. aprila 1876, drž. zak. št. 72, kakor tudi s kakim kreditnim zavodom sklene in najame novo posojilo s pridržkom, da bo pritrđil temu deželni zbor.

V ta namen mora deželni odbor takoj stopiti v neposredni dogovor z vlado in z denarnimi zavodi potom delegacije, pooblašcene od deželnega odbora

in obstoječe iz enega deželnega odbornika in deželnih poslancev, gospodov Karola Luckmanna in dr. Alfonza Mosché-ta in za slučaj, ko bi zadržani bili, iz njih namestnikov izvoljenih po deželnem odboru.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Die Grundentlastungsschuld des Herzogthumes Krain, bestehend aus noch nicht eingelösten Obligationen einschließlich der Prämien im auf den 1. Jänner 1888 berechneten Gesamtbetrage von 3,966.508 fl. 35 kr. werde in eine neue zu 4% halbjährig nachhinein verzinsliche, jedoch steuerfreie, vom 1. Juli 1888 an in 40 Jahren rückzahlbare Landesschuld ohne Garantie des Staates bis zum Höchstbetrage von 4,000.000 fl. zu einem Zuzahlungscurse von nicht unter 94 fl. 90 kr. für 100 fl. umgewandelt.

2. Es sei zum Zwecke der Begebung dieses Anlehens auf kürzeste Frist eine beschränkte Concurrenz unter den hervorragendsten inländischen Geldinstituten auszuschreiben unter Bekanntgabe, daß das Herzogthum Krain seine Grundentlastungsschuld im Sinne des Punktes 1 tilgen und daher ein Landesanlehen bis zur Höhe von 4,000.000 fl., sei es durch Hinausgabe von neuen, zu pupillarmäßiger Anlage geeigneten Obligationen, sei es gegen Schuldscheine aufnehmen wolle.

3. Bei der hohen Regierung sei mit möglichster Beschleunigung einzuschreiten, daß mittelst Reichsgesetzes den aus Anlaß dieser neuen Landesschuld zu errichtenden Urkunden, insbesondere auch den eventuellen Vergleichsurkunden die Gebühren- und Stempelfreiheit gewährt und den Zinsen die Einkommensteuerfreiheit bewilliget, sowie daß den allfälligen neuen Schuldverschreibungen die Eignung zugesprochen werde, daß sie zur fruchtbringenden Anlegung der Kapitalien von Kirchen, Gemeinden, Corporationen, Stiftungen, Fideicommissen und anderen unter öffentlicher Aufsicht stehenden Anstalten, dann der Pupillargelder und zu Dienst- und Geschäftscapitionen verwendet werden können.

4. Bei der hohen Regierung sei weiters mit möglichster Beschleunigung einzuschreiten, daß mittelst Reichsgesetzes das Übereinkommen vom 29. April 1876, R. G. Bl. Nr. 72, dahin abgeändert werde, daß die Forderungen des Staates an das Land und umgekehrt die Ansprüche des Landes an den Staat in Gemäßheit dieses Übereinkommens pro 1. Juli 1888 auf der Basis einer 5% Abrechnung beglichen werden und es sei dahinzuwirken, daß die hohe Regierung als Abrechnungsbasis die vom Landesausschusse in seinem Berichte an das k. k. Finanzministerium vom 5. Juli 1887 Z. 4324 ausgewiesenen Abgänge beim Grundentlastungsfonde für die Jahre 1888 — 1895 acceptire.

5. Mit der Durchführung dieser Beschlüsse wird der Landesausschuß beauftragt und hiemit ausdrücklich ermächtigt, innerhalb der vorangeführten Directiven und vorbehaltlich der Genehmigung durch den Landtag die Abänderung des Übereinkommens vom 29. April 1876, R. G. Bl. Nr. 72, durchzuführen, als auch mit einem Creditinstitute abzuschließen und das neue Anlehen zu begeben, zu welchem Ende er durch eine vom Landesausschusse zu bevollmächtigende Delegation, bestehend aus einem Landesausschußbeisitzer und den Landtagsabgeordneten Herren Karl Luckmann und Dr. Alfons Mosché oder im deren Verhinderung durch vom Landesausschusse zu bestellende Stellvertreter derselben in

directen Verkehr mit der Regierung und den Geldinsti-
tuten sofort zu treten hat.

(Vsi predlogi obveljajo v drugem in tretjem
branji brez debate. — Alle Anträge werden in zweiter
und dritter Lesung ohne Debatte genehmiget.)

Poslanec dr. Poklukar:

Nalogo imam od strani svojih somišljenikov in
prepričan sem, da bodo se pridružili tudi gospodje
od druge strani temu, kar mislim izreči, ker soglasni
sprejem teh predlogov je porok za to, da izrečem v
javni seji gospodom, ki so to trudapolno in za deželo
plodonosno delo, ki je izraženo v ravno sprejetih pred-
logih gledé konvertovanja zemljiško-odveznega dolga,
tem gospodom in gospodu poročevalcu za njegovo tru-
dapolno in temeljito delo priznanje in zahvalo.

(Odobranje in klici: „Dobro“. — Zustimmung
und „Bravo“ Rufe.)

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Mislim, da se bode s tem predlogom strinjala
vsa zbornica in pozivljem gospode, da v znamenje svo-
jega pritrjenja ustanejo.

(Vsa zbornica ustane. — Das ganze Haus
erhebt sich.)

10. Ustno poročilo finančnega odseka gledé reorganizacije deželnih ura- dov in o dovolitvi začasnih doklad pri teh uradih nameščenim ose- bam (k prilogi 69.).

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Reorganisation der Landes- ämter und die Bewilligung von Zuschüssen an die Bediensteten derselben (zur Bei- lage 69.).

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Hohes Haus! Der Bericht des Landesausschusses
betreffend die Reorganisation der Landesämter und die
Bewilligung von Zuschüssen an die Bediensteten der-
selben, betrifft zwei nicht in directen Zusammenhange
stehende Gegenstände, weshalb ich die Ehre haben werde,
dieselben getrennt zu behandeln.

Was die Reorganisation der Landesämter betrifft,
erlaube ich mir darauf hinzuweisen, daß der Beschluß,
diese Reorganisation durchzuführen, in der Sitzung des
hohen Landtages vom 22. Jänner 1886 gefaßt wurde,
daß die Gründe, welche damals die Reorganisation
nothwendig erscheinen ließen noch heute fortbestehen,
sowie daß die Art und Weise der Durchführung der-
selben durch den erwähnten Landtagsbeschluß bereits
vorgezeichnet ist. Nachdem diesem Beschlusse in der
darauffolgenden Session von Seite des Landesausschusses
nicht Rechnung getragen wurde, ist durch den weiteren
Landtagsbeschluß vom 24. Jänner 1887 dem Landes-
ausschusse neuerdings der dringende Auftrag ertheilt
worden, in der gegenwärtigen Session den Entwurf

einer Reorganisation der Landesämter dem hohen Land-
tage in Vorlage zu bringen.

Aus dem vorliegenden Berichte des Landesauss-
schusses werden die geehrten Herren die Gründe ent-
nommen haben, welche es dem Landesausschusse nicht
möglich gemacht haben, diesen Entwurf auszuarbeiten
und dem hohen Landtage in Vorlage zu bringen, sowie
die Wege, welche er einzuschlagen gedenkt, um in der
nächsten Session zuversichtlich dem Auftrage des Land-
tages zu entsprechen. Ich will auf die einzelnen Argu-
mente dieses Berichtes nicht weiter eingehen und glaube
mich bloß darauf beschränken zu dürfen, zu constatiren,
daß der Finanzausschuß an den Beschlüssen des hohen
Landtages vom vorigen Jahre festhält und dem hohen
Landtage die Annahme seines Antrages empfehlen zu
sollen glaubt, dahingehend, daß die Reorganisation nach
den vom hohen Landtage bereits angenommenen Grund-
sätzen ehestmöglich durchgeführt werde.

Indem ich dadurch den Anschauungen des Finanz-
ausschusses Ausdruck zu geben mir erlaube, erübrigt
mir nichts, als den auf diesen Gegenstand bezüglichen
Antrag des Finanzausschusses dem hohen Hause vor-
zutragen.

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Der Bericht des Landesausschusses betreffend
die schon im Jahre 1886 angeordnete und im verflossenen
Jahre urgirte Reorganisation der Landesämter und die
Vorlage eines Pensions-Statutes für die landschaftlichen
Beamten und Diener wird zur Kenntnis genommen, und
indem der Landtag das Bedauern ausdrückt, daß seine
Beschlüsse bisher noch nicht durchgeführt werden konnten,
erwartet er zuversichtlich, daß die entsprechenden Vor-
lagen schon bei Beginn der nächsten, ordentlichen
Landtagssession eingebracht werden.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Es obliegt mir nun, noch den zweiten Theil des
Berichtes des Finanzausschusses zur Kenntnis des hohen
Landtages zu bringen und seine Anträge zur Annahme
zu empfehlen. Ohne in eine ausführliche Besprechung
dieses Gegenstandes einzugehen, wozu sich auch die Natur
deselben nicht eignet, glaube ich mich bloß darauf be-
schränken zu sollen, dem hohen Landtage in Erinnerung
zu bringen, daß auch über diesen Punkt in der Sitzung
vom 24. Jänner vorigen Jahres Beschlüsse gefaßt worden
sind, deren Aufrechterhaltung nach allen Richtungen hin
der Finanzausschuß beantragen zu sollen glaubte.

Ohne den Beschlüssen des Landesausschusses be-
züglich der Reorganisation der Landesämter vorgreifen
zu wollen, beantragt der Finanzausschuß:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

2. Bezüglich der beantragten Zuschüsse zu den
Bezügen der landschaftlichen Beamten und Diener für
das Jahr 1888 hält der Landtag daran fest, daß diese
außerordentlichen Unterstützungen nur ausschließlich jenen
landschaftlichen Beamten und Dienern, die ihren Dienst
in jeder Beziehung befriedigend versehen, bewilliget und
jenen Bediensteten zeitweilig oder ganz entzogen werden
sollen, bezüglich welcher in den einzelnen Fällen der
Landesausschuß die Überzeugung einer derartigen Dienst-
leistung sich nicht verschaffen kann.

Unter dieser Voraussetzung bewilliget der Landtag zur eventuellen Bestreitung der beantragten Zuschüsse im Sinne des diesfälligen Landtagsbeschlusses vom 22. Jänner 1887 einen vom Landesfonde zu eröffnenden Credit bis zum Höchstbetrage von 3.476 fl. 50 kr., über dessen entsprechende Verwendung Bericht zu erstatten sein wird.

(Obvelja. — Angenommen.)

11. Ustno poročilo upravnega odseka o statutu in programu deželne vi-narske, sadjarske in kmetijske šole na Grmu (k prilogi 26.).

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses in Betreff des Statutes und Programmes der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauhschule zu Stauden (zur Beilage 26.).

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Ta točka dnevnega reda se ne more obravnavati danes, ker še priloga ni dotiskana.

12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji posestnikov iz Brega, Podolnice in Dobrove za uvrstitev občinske ceste iz Dobrove do Zaklanca med okrajne ceste (k prilogi 78.).

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Insassen aus Brezje, Podolnica und Dobrova um Einreihung der von Dobrova bis Zaklanec führenden Gemeindefraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 78.).

Poročevalec dr. Poklukar:

Slavni zbor! Gledé naslova te točke moram omeniti, da nimam poročati o prošnji posestnikov, ampak o poročilu deželnega odbora — priloga 78. — katero je ta podal o prošnji, katera se je lanskega leta tukaj izročila, naj bi se cesta z Dobrove do Zaklanca uvrstila med okrajne ceste.

Lanskega leta sem imel priliko, utemeljevati prošnjo, katero sem izročil v tem oziru, ker so mi krajevne razmere te ceste dobro znane. Sklicujem se na to in na obširno poročilo deželnega nadinženirja Witschl-na.

Te preiskave so pokazale, da ima sedajna občinska cesta po horjulski dolini enako važnost, kakor med okrajne ceste že uvrstena cesta iz Dobrove v Polhovi Gradec ali cesta iz Vrhnike na Horjul in da se s tem le enako važne ceste enako uvrste, ako se ta prošnja usliši.

Imam torej čast, predloge, kakor nam jih je izročil deželni odbor v prilogi 78., v imenu upravnega odseka priporočati slavnemu zboru nespremejnene. Nasveti se glase:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. V skladovnih cestnih okrajih ljubljanska okolica in Vrhnika ležeča, od Dobrove po dolini čez Brezje in Podolnico do Zaklanca držeča občinska cesta, katera posreduje najkrajšo zvezo med Ljubljano, oziroma med obema v zakonu zastran uvrstovanja cestá z leta 1866. pod števil. 82 in 78 navedenima cestama, namreč med cesto z Viča čez Dobrovo v Polhovi Gradec in cesto z Vrhnike čez Lesno Brdo v Polhovi Gradec, s cesto, katera se odcepi čez Horjul na Verzdenec, se uvrsti med okrajne ceste.

2. Deželnemu odboru se naroča, da zadobi temu sklepu Najvišje potrjenje, in sicer potem, ko je v smislu §. 19. cestnega zakona z dne 5. marca 1873 vprašal dotična oblastva; po zadobljenem Najvišjem potrjenji pa da potrebno pravočasno ukrene, da se bo ta cesta izročila okrajnima cestnima odboroma za okolico ljubljansko in na Vrhniki v oskrbo.

1. Die in den Straßen-Concurrenzbezirken Laibach Umgebung und Oberlaibach gelegene, von Dobrova thal-aufwärts über Brezje und Podolnica bis Zaklanec führende Gemeindefraße, welche die Verbindung mit Laibach, beziehungsweise zwischen den beiden im Straßenkategorisirungs-Gesetze de 1866 sub Post 82 und 78 vorkommenden Bezirksstraßen und zwar der Waittsch-Dobrova-Billichgrazer- und der Oberlaibach-Billichgrazer Straße über Hölzenegg nebst der Abzweigung über Horjul nach Schönbrunn in kürzester Weise vermittelt, wird in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht.

2. Der Landesausschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction dieses Beschlusses und zwar nach der im Sinne des §. 19 des Straßengesetzes vom 5. März 1873 erfolgten Vernehmung der einschlägigen Behörden zu erwirken und sodann das Erforderliche wegen Übergabe der Straße in die Obforge der Straßenausschüsse Laibach Umgebung und Oberlaibach rechtzeitig zu veranlassen.

(Predloga obveljata brez debate v 2. in 3. branji. — Beide Anträge werden ohne Debatte in 2. und 3. Lesung angenommen.)

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Vsled pojasnila gospoda načelnika finančnega odseka moram točki 13. in 14. odstaviti od današnjega dnevnega reda, ker še nista rešeni v odseku.

15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji podobčin Čemšenik in Brezje za podporo za popravo neke ceste in mostú.

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Untergemeinden Tschemschenik und Brezje um Subvention für eine Straßen- und Brückenherstellung.

Poročevalec Detela:

V imenu finančnega odseka poročati mi je o prošnji podobčin Čemšenik in Brezje za podporo 50 gld. za popravo občinske ceste in mostu. Podobčini utemeljujete svojo prošnjo s tem, da je bila dotična cesta pred kakimi 22. leti zgrajena kot okrajna cesta, a vsled sklepa slavnega zbora l. 1882. razvrstena iz kategorije okrajnih cest in izročena dotičnim vasem v vzdrževanje. Pred so vzdrževale to cesto 4 podobčine, sedaj pa spada opravljanje te proge vasema Čemšenik in Brezje. Dalje se omenja, da je bila že pred ta cesta zanemarjena; kar je pa prepuščena imenovanima vasema v vzdrževanje, je še bolj propadla in potrebuje prav obilnih popravkov. Občina sama je preobložena z davki in ni v stanu, teh troškov pokriti, torej prosi, naj bi se oziralo na to potrebo in se dovolila podpora 50 gld.

Gledé na to, da je bila ta cesta popred okrajna in da gre tukaj za vzdrževanje objektov na tej cesti, namreč škarpe in mostu, nasvetuje finančni odsek, naj se podpora dovoli, in predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Podobčinama Čemšenik in Brezje se dovoli 50 gld. podpore za popravo škarpe in cestnega mostu iz deželnega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

16. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o §. 8., šolstvo.

16. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichs-Ausschusses über den Rechnungsbereichsbericht des Landesauschusses, und zwar zu: §. 8, Unterrichtswesen.

Poročevalec Stegnar:

Slavni zbor! Čast mi je poročati o §. 8., t. j. o zadnji točki letnega izvestja. Ta paragraf obsega 32 točk in usojal si bom v imenu odseka za letno izvestje poročati samo o nekaterih točkah.

V obče predlaga odsek:

I. Deželni odbor naj izvoli pri sestavi letnega poročila k vsaki marginalni točki dostaviti zaporedno številko pri slehernem novem paragrafu pričeni s številko 1., kakor je bilo to urejeno v letnem poročilu za l. 1885.

Sitno je tu in tam iskati dotične marginalne točke in za to bi bilo jako umestno, da se po prejšni navadi številke dostavljajo. To je sicer malenkost, na katero pa bode deželni odbor pri sestavi poročila brez posebnega truda ozir jemal.

K marginalni točki 21. pod naslovom „Grm“ nasvetuje odsek:

II. Deželnemu odboru se naroča, sporočiti visokemu ministerstvu za poljedelstvo najiskrenejšo zahvalo deželnega zbora kranjskega na veledušni državni

podpori zvišani od 20 na 25 tisoč goldinarjev v svrhu ustanovitve deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na „Grmu“.

Pri točkah 29. in 30., tikajočih se učnine na srednjih šolah in opuščanja gimnazije v Kranji izrazil je odsek svoje obžalovanje in nasvetuje:

III. Veleslavni deželni zbor naj ti dve rešitvi obžalovaje na znanje vzame.

Ker je deželni odbor vse ukrepe visoke zbornice točno zvršil in tudi druge, šolstva se tikajoče naredbe vestno uredil, nasvetuje odsek:

IV. Slavni deželni zbor naj vse druge točke tega paragrafa z zadovoljstvom na znanje vzame, dovoli pa, da k točkama 2. in 10. v letnem poročilu odsek še posebne resolucije v prevdarek in sprejem priporoča.

Točka druga omenja nemščine na slovenskih ljudskih šolah. Ko se je odsek pečal s tem poročilom, pregledaval je tudi dotične akte in je v njih zadel na zanimive vesti. V prvej vrsti je našel, da se je na ljudskih šolah — dvo- in trirazrednicah — brez izjeme v nemščini poučevalo tekom letošnjega leta, dasiravno bi se bilo imelo po letnem poročilu le v 7 trirazrednih šolah obligatno poučevati. Gospod vladni zastopnik je na dotično odsekovo vprašanje odgovoril, da se bode zastran neobligatnega pouka v nekaterih šolah potreben pojasnilen ukaz k onemu z dné 5. februarja 1887 št. 656 razposlal in da se imajo torej samo izvzete trirazrednice držati tega ukaza; na vseh drugih trirazrednicah pa, kjer se je dosedaj tudi v nemščini obligatno poučevalo, se ima to opustiti. Neobligaten pouk v nemščini je vsem šolam razun čveterorazrednic in izvzetih trirazrednic na prosto voljo dan. Pripomniti mi je, da je prvotna odredba deželnega šolskega sveta bila vsled pomanjkljive določbe napačno razumljena, kajti na vseh trirazrednicah so začeli začetkom šolskega leta 1886/7. poučevati vsled prvotnega ukaza v nemščini kot v obligatnem predmetu. Ukaz se je strogo izvajal. Na Notranjskem je nek učitelj celo učence izgnal iz šole, ker niso seboj prinesli potrebnih učnih knjig. V tem oziru pa mislim, da se bode tekom prvega tečaja tekočega šolskega leta stvar uredila in učitelji natančno vedeli, na katerih šolah je poučevati obligatno ali neobligatno.

V zadevi neobligatnega pouka v nemščini pa je odsek za letno poročilo sklenil naslednjo resolucijo:

V. 1. V dosego jednotnega ravnanja in kolikor mogoče enakomernega poučevanja v neobligatni nemščini na dvo- in trirazrednicah naj slavni c. kr. deželni šolski svet omeji določbe, katerih se imajo šolska vodstva držati; zlasti pa naj blagovoli odrediti, koliko najmenj in največ ur na teden je raznim kategorijam ljudskih šol odmeriti neobligatnemu pouku v nemščini.

2. Na onih ljudskih šolah, kjer je gojiti neobligatna nemščina, naj šolska vodstva v tedenskem učnem redu (Stundeneintheilung), ako se to že ne zgodi, navajajo tudi neobligatni nemščini odločene ure, z ozirom na prej omenjene naredbe slavnega c. kr. deželnega šolskega sveta. Tako popolnjeni tedenski učni red naj vodstva izročajo c. kr. okrajnim šolskim svetom v potrjenje.

3. Nagrade za pouk v neobligatni nemščini naj se nakazujejo po nekem določenem merilu, pri katerem so uvaževati števila učnih ur, število udeleženih učencev in uspehi.

Do teh resolucij je odsek za letno poročilo prišel, ker je uvaževal dotične izkaze, v katerih je razvidno, kako da se različno postopa v tej stroki ljudskega šolstva. Tako je v tem izkazu najti, da je v nekaterih šolah neobligatni nemščini odločenih po 5 ur, v drugih šolah po 3 ure, da celó po $6\frac{1}{2}$ in po 7 ur na teden. V tem oziru torej učiteljstvo nima nobene merila in želeti bi bilo, da bi tudi ta zadeva prišla v red, kakoršen je pri vseh drugih predmetih.

Da je sklenil odsek za letno poročilo nasvetovati tudi tretjo točko gledé nagrad za pouk v neobligatni nemščini, povod mu je dalo to, ker je mislil, da je merilo nekako nedosledno. Za večurni pouk na teden, za mnogo učencev se je učitelju ista nagrada odmerila, kakor onemu, ki je menj storil. Boljša nagrada je le opravičena, ako je imel pri malo učencih boljši uspeh. — Učitelj, ki je samo po dve uri na teden poučeval, je dobil 15 gld. nagrade, drugi so poučevali po 5 ur na teden in dobili nagrade 18 gld. V Logatci se je poučevalo v neobligatni nemščini po 9 ur na teden in dobil je učitelj remuneracije 20 gld. Tako so si vsi zneski skoro jednaki, dasiravno je bilo delovanje zelo različno in neenakomerno.

10. točka letnega poročila v tem paragrafu obravnava šolske vrte. V tej točki konstatuje deželni odbor, da je napredek v kmetijstvu pretečenega leta bil velikansk, smelo bi se skoraj reči: sijajen. Odsek je pregledaval dotične akte, posebno pa mu je med spisi nahajajoči se izkaz o stanju sadjarstva na Kranjskem bil povod, da je resolucijo sklenil, katero si bom usojal potem priobčiti. Ta izkaz obsega skupen pregled šolskih vrtov na Kranjskem po okrajnih glavarstvih. Iz tega je razvidno, koliko se je storilo v prospeh sadjarstva, pa tudi, koliko se je v nekaterih krajih morebiti premalo storilo. Odlikuje se, kar se sadjarstva tiče, krški okraj. Ta ima 18 šolskih vrtov pri 27 ljudskih šolah, torej 66% šol z drevesnicami. V tem šolskem okraju se je l. 1886. vzgojilo 16935 divjakov in požlahnilo 3241; oddanih je bilo divjakov 5528, požlahnenih drevesc pa med ljudi razdeljenih 1367.

Obdelovanje je stalo poprečno za vrt 9.76 gld.; poprečno pripada na vrt zemljišča 5.9 arov in na $1m^2 = 1.8$ drevesc, približno torej 2 drevesci. Nasproti tem ugodnim razmeram stoji kranjski okraj, kjer ima le polovica šol sadne vrte. Skupno merijo 84 arov $37m^2$, svota troškov za obdelavanje vseh 15 vrtov znašala je 88 gld., vzgojilo se je 1126 divjakov, požlahnilo pa 735. Obdelovanje stalo je povprek za vrt 5 gld. 86 kr.; na en vrt pride zemljišča povprek 5.9 arov in na vsak kvadratni meter po 0.22 drevesca, ali skoro na vsakih 5 kvadratmetrov 1 drevesce.

Ti in jednaki podatki iz družih šolskih okrajev jasno govore o stanju šolskih drevesnic na Kranjskem, zato je ta zanimivi izkaz napotil odsek, da stavi sledečo resolucijo:

VI. 1. Deželnemu odboru se naroča, naj posreduje pri c. k. deželnem šolskem svétu, da bi se kmetijski nauk, oziroma kmetijsko-izobraževalne šole, katere so spojene z ljudskimi šolami na deželi, uredile

po jednotlivih, važnosti tega pouka primernih načelih, kolikor se to strinja z notranjo uredbo ljudske šole ter s šolskim in učnim redom z dné 20. avgusta 1870.

Pri tej uredbi je posebna važnost pokladati na sledeče momente:

a) kateri čas šolskega leta vgaja najbolj kmetijskemu nauku?

b) Koliko učnih ur na teden je z ozirom na prosti čas in na lokalne razmere temu predmetu odločiti?

c) V katerem šolskem letu za dobe šolske dolžnosti so otroci najsposobnejši za ta pouk?

Iz poročil je namreč razvidno, da imajo razne šole razno število šolskih ur na teden za ta pouk, nekatere po 4 druge po 1 uro na teden. Različna je tudi starost učencev, katerim se podaje ta pouk, v nekaterih šolah od 8. — 14. leta, v drugih od 9. — 14. leta, v Črnomlju samo v 13. letu, kar se mi zdi pametno.

V dosego zdatnejših učnih uspehov, zlasti pri sadjarstvu, predlaga odsek:

2. Obdelovanje in vzdrževanje šolskih vrtov se mora vršiti po navodilu, katero bode popotni učitelj vsled naročila visokega c. k. poljedelskega ministerstva še tekom tega leta na svitlo dal.

3. Deželnemu odboru se dovoljuje potrební kredit v nakup tega navodila in se pooblaščuje, da vsem ljudskim šolam prepusti po jeden izvod brezplačno.

4. V smislu „navodila“ uredovani in obdelovani vrt opravičuje jedino učitelje do nagrade.

5. Koncem šolskega leta naj učitelji poročajo o stanju šolskega vrta, zlasti pa naj predložé tabelaričen izkaz o šolskem sadovniku po obrazci, katerega je sestavil odsek in katerega sme deželni odbor dogovorno s popotnim učiteljem ali popolniti ali predru-gačiti, uvaževajoč vsa sredstva, ki bi utegnila pospeševati sadjarstvo in kmetijstvo. Skupni pregled naj se priobči v letnem poročilu.

6. Za troške natisa omenjenih tabelaričnih izkazov dovoljuje se po odobravanji finančnega odseka kredit od 10 do 20 gld. iz deželno-kulturnega zaklada.

Končno bi bilo po mnenji odseka za letno poročilo eminentne važnosti:

7. Urediti pravne razmere o užitku iz šolskega vrta osobito pa o njega vzdržavanji; in učiteljem, ki se odlikujejo po umnem obdelovanji šolskih vrtov, naklanjati poleg zaslužene nagrade tudi kako pismeno priznanico.

8. Na večrazrednicah naj vodi kmetijski pouk in ureduje vrt izmed učiteljev oni, ki je najsposobnejši in najbolj vnet za to stroko. Krajni in okrajni šolski svéti naj svojo pozornost obračajo torej tudi na to, in kjer so v pospeševanje kmetijskega pouka potrebne premembe in uredbe, naj nedostatke odpravi c. k. okrajni šolski svet.

9. Visoka c. k. vlada se naprosi, da kmetijskemu pouku na učiteljskem izobraževališči v smislu ministerskega ukaza z dné 31. julija 1886 št. 6031 naklanja svojo posebno pozornost.

To so resolucije, katere odsek za letno poročilo priporoča slavnemu zboru.

Abgeordneter Deschmann:

Ich bitte um's Wort! Der verehrte Herr Berichterstatter hat uns eine so reichliche Fülle von Anträgen vorgetragen, daß es wirklich unmöglich ist, jeden Einzelnen genau ins Auge zu fassen und zu sagen: „ich stimme mit voller Überzeugung für denselben“. Es ist gewiß in hohem Grade anerkennenswerth, daß der Herr Berichterstatter, der ja Fachmann ist, den Gegenstand nach allen Richtungen hin so eingehend und gründlich erwogen hat, sowie auch nicht zu bezweifeln ist, daß die hier vorgebrachten Anträge hauptsächlich aus seiner Initiative hervorgegangen sind. Demnach möchte ich mir bezüglich der Anträge im Allgemeinen eine Bemerkung erlauben. In dieser Beziehung scheint mir betreffs des 1. Antrages ein besonderer Beschluß des hohen Landtages fast unnöthig, es ist ein Wunsch des Rechenschaftsberichtschausses, welchem der Landesausschuß im nächsten Jahre gewiß Rechnung tragen wird.

Was die anderen Anträge anbelangt, so sind dieselben, wie ich entnommen zu haben glaube, theils pädagogischer, theils finanzieller Natur, sie setzen aber auch das Einvernehmen des Landesausschusses mit der Landeschulbehörde voraus, wo es doch wichtig ist, daß den einzuleitenden Verhandlungen des Landesausschusses durch einen vorzeitigen Beschluß des Landtages nicht präjudicirt werde. Namentlich muß bei Schulfachen nach einem bestimmten Plane vorgegangen werden, denn es können alle diesbezüglichen Änderungen von großer Bedeutung und Wichtigkeit werden, wenn man nicht genau auf alle Consequenzen Rücksicht nimmt. Ich verkenne nun die Wichtigkeit der Anträge durchaus nicht, allein es ist unmöglich ein klares Bild über deren Tragweite zu gewinnen, da der Bericht und die Anträge selbst nicht gedruckt vorliegen. Im Wesentlichen hat der Rechenschaftsberichtschauss keine Einwendungen gegen den Bericht des Landesausschusses erhoben. Ich würde daher beantragen:

Der Bericht des Rechenschaftsberichtschausses werde zur Kenntnis genommen und habe der Landesausschuß die Anträge des Herrn Berichterstatters einer eingehenden Prüfung zu unterziehen und bezüglich der Durchführung derselben sich ins Einvernehmen mit der Landeschulbehörde zu setzen.

Regierungsrath Sozhevar:

Ich bitte ums Wort! Ich möchte mir nur einige Bemerkungen erlauben bezüglich der Ertheilung des außerobligaten Unterrichtes an den Volksschulen, respective bezüglich des Nachweises der diesfalls den verschiedenen Lehrern bewilligten Remunerationen. Es ist nämlich dem Herrn Berichterstatter aufgefallen, daß bei Vertheilung der bezüglichen Remunerationen an die Lehrer mitunter solchen Lehrern, welche den Unterricht in einem geringeren Stundenausmaße ertheilt haben, größere Remunerationen bewilliget wurden, als anderen, die ein höheres Stundenausmaß ausgewiesen haben, dann daß an einigen Volksschulen der unobligate Unterricht in einem geringeren, an anderen in einem größeren Stundenausmaße ertheilt wurde. Diesfalls habe ich zu erwiedern, daß die Schulen nicht alle gleichklassig sind, und daß auch die Schüleranzahl derselben eine sehr verschiedene ist, daß daher das gleiche Maß wöchentlicher Unterrichtsstunden für alle Schulen nicht bestimmbar ist. Bei der Bewilligung von Remunerationen wurde haupt-

sächlich der vielleicht einzig richtige Maßstab des Unterrichtserfolges angewendet. Sonst habe ich nichts zu bemerken.

Poročevalec Stegnar:

Kar je omenjal gospod predgovornik Deschmann to mi tudi ugaja popolnoma, kajti sam sprevidim, da se veliko idej, katere sem navajal v imenu odseka za letno poročilo, ne da tako nagloma pregledati in presoditi, so li upravičene ali ne, zato se strinjam z njegovim mnenjem, naj se stvar izroči deželnemu odboru, naj jo on pretresuje in potrebno ukrene.

Kar pa se tiče opombe gospoda vladnega svetovalca, moram zavriniti, da so šole, na katerih se v nemščini poučuje, večinoma iste kategorije. Imamo okoli 20 dvo- in trirazrednih šol, na katerih se deca uči nemščine v ravno prej omenjeni različnosti. N. pr. v Čatežu, kjer so sicer okoljščine in krajne razmere za šolsko obiskovanje ugodne, je nemščini odločenih 12½ ur na teden za dva razreda; v Trnovem pa 8 ur; v Šent Petru samo 2 uri itd. To so dvo- in trirazrednice, kjer lokalne razmere izvestno niso v tako velikem nasprotju, da bi se zastran nemščine ne dal kak red predpisati. V interesu šolstva bi se morala takim šolam dati kaka norma gledé na število učnih ur, potem bi bili tudi uspehi zdatnejši in boljši; dalje pa bi bilo tudi pri urejenih razmerah učencem mogoče, da se vdeležé tega nauka vsi, kateri imajo veselje zanj. Kar se števila učencev tiče, ki se nemščine uče, moram omeniti, da je to bilo zelo različno; na eni šoli se jih je poučevalo 39, na drugi 16, zopet na drugih samo 10. Ta razlika pa vender ni dala povoda, da bi se bile remuneracije drugače odmerile. Preverjen sem, da so učitelji vsaktere remuneracije veseli, a vender se mi vidi in tudi odsek je bil tega mnenja, da bi morale biti nagrade odmerjene po večjem ali manjšem številu učnih ur, po številu učencev, po trudu in uspehu.

Fritrjevaje mnenju prvega gospoda predgovornika nasvetujem v imenu odseka za letno poročilo, da se vse te resolucije izročé deželnemu odboru, ki naj jih še presojuje in potrebno ukrene v sporazumljenji s c. kr. deželnim šolskim svetom.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poslanec Poklukar:

Čutimo, da smo pri konci našega zborovanja in da imamo še rešiti mnogo važnih reči. Mislim, da bode vsa zbornica želela, da se naj, kar je važnega in kar se je posvetovalo do dobrega, tudi sprejme v slavni zbornici. Zatorej predlagam, naj se pooblasti predsedništvo deželnega zbora, da se mu za prihodnje seje ni treba držati predpisa §. 29. našega opravnilnega reda, ampak da sme ravnati s predlogi kot z nujnimi po §. 21., da torej ni treba, da bi predlogi bili 48 ur prej v rokah gospodov poslancev, da se sme o njih obravnavati.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Ako nihče ne želi govoriti, smatram to za pri-trjenje z ozirom na kratek čas, kateri je še določen našemu zborovanju.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prihodnja seja bode v soboto 21. t. m. ob 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe die Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Poslanec dr. Poklukar:

Slavni zbor! Znano je, da imamo še rešiti nekaj predlogov, kateri se ne morejo lahko razpravljati v javni seji. Nasvetujem torej, naj se zbornica konstituje kot komité ter posvetuje in potem predloge oziroma sklepe spravi v javno sejo. Predlagam torej, naj se sedaj prične posvetovanje slavnega zbora kot komité v tajni seji.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Prosim slavni zbor, ali pritrди temu, da se deželni zbor po končani javni seji konstituje kot komité za nekatere stvari, katere bode treba razpravljati tajno?

Stimmt der hohe Landtag der Konstituierung als Komite zur Behandlung einiger Gegenstände in vertraulicher Sitzung zu?

(Obvelja. — Angenommen.)

Torej bode po javni seji nadaljevanje v tajni seji.

Poslanec Pfeifer:

Danes in jutri bodo gotovo odseki vse predmete zvršili, kateri še dosedaj niso rešeni, da bode mogoče v soboto vse v zbornici zgotoviti, ker se je treba že v torek v državni zbor peljati in da v ponedeljek ne bi bilo treba tukaj sedeti, bi predlagal, naj se vsi predmeti postavijo na dnevni red sobotne seje in bi tako dolgo deželni zbor zboroval, dokler bode rešil vse.

Deželnega glavarja namestnik Grasselli:

Ta želja se bode uvaževala po mogočnosti.

Finančni odsek zboruje danes popoldne ob 4. uri; upravni odsek danes popoldne ob 3. uri.

Sklenem sejo.

Seja se zaključi ob 2. uri popoldne. — Schluß der Sitzung um 2 Uhr nachmittags.

